

TARİHİ KABRİSTANLAR NASIL SATILDI?

Zaman zaman yok edilen tarihi kabristanların listesini veriyoruz. Bu listeler otuzdan kırka kadar yaklaşıyor.

Mesela Anıt dergisinde Konya Belediye Başkanlığının **14 Şubat 1949 tarih ve 170/523 sayılı yazılarında neşrettiği bir liste var.** Resmi olması bakımından bu listeyi aynen veriyorum.

M. Ali UZ

ESKİDEN MEVCUT OLAN KABRİSTANLAR

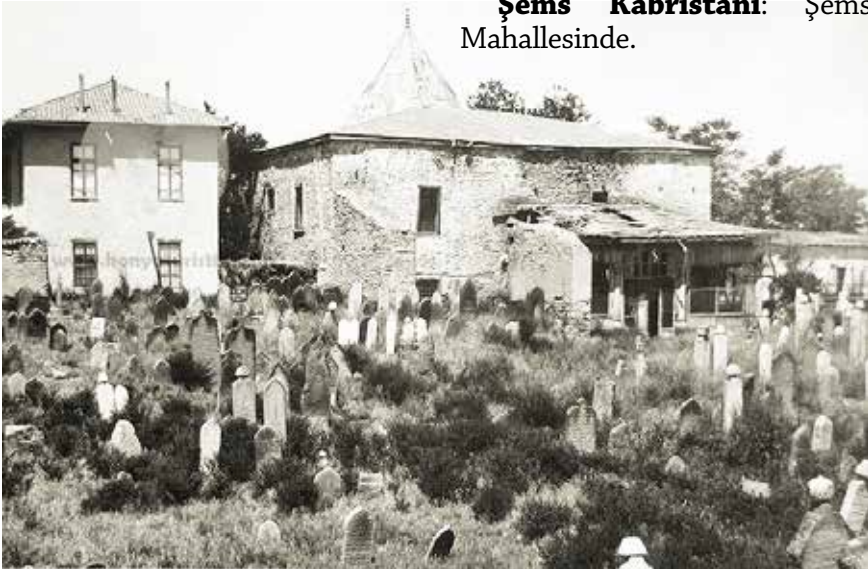
Kamış Pazarı Kabristanı: Alât-ı Ziraat şirketi cenubunda (güneyinde).

Kanlı Göl Kabristanı: Söylemez Konağı doğusunda.

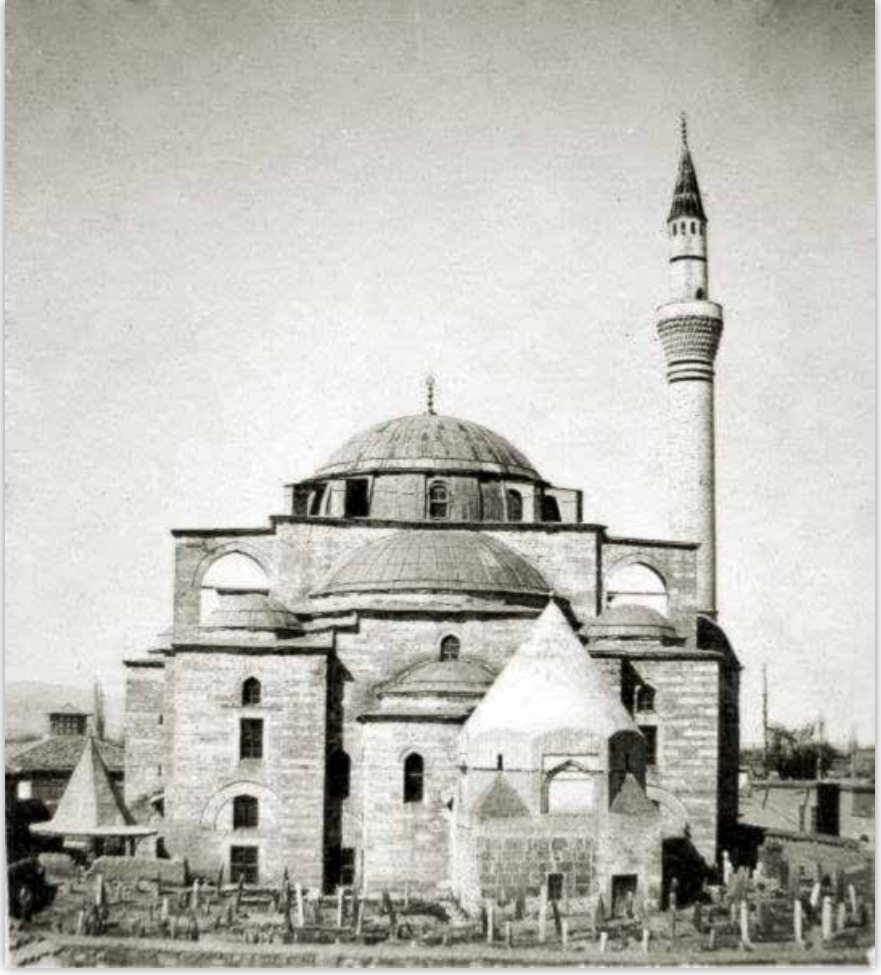
Parmakkapı Kabristanı: Piri Mehmet Paşa Mahallesi.

Kışla Kabristanı: Kışla şimal tarafında.

Şems Kabristanı: Şems Mahallesi.

Şems Kabristanı

Şerafettin Camii, Türbesi ve Haziresi.

Misk-i Emir Kabristanı: Vakıflar Çarşısı güneyinde Beyşehir Hanının batısında.

Beyhekim Kabristanı: Beyhekim Mahallesinde Pancar Ahmet'in apartmanından Sağlık Müdürlüğüne kadar olan bölgede kısmen yol ve kısmen meskenler altında.

Güherçile Fabrikası (Kalhane) Kabristanı: Güherçile Fabrikasının doğusunda.

Bordabaşı Kabristanı: Bordabaşı Mahallesinin kuzeyinde.

Sungur Kabristanı: Sungur Camii'nin kuzeyinde.

Ferhuniye Kabristanı: Ferhuniye Mahallesinde.

Kağnıcılar Kabristanı: Buğday Pazarının doğusunda.

Nakıpoğlu Kabristanı: Ahmet Fakih Mahallesinde, caminin kuzeyinde.

Yağlıtaş Kabristanı: Karaman Caddesinde Hakimiyet-i Milliye Okulunun bulunduğu yerde ve okulun batısında.

Gevraki Kabristanı: Gevrakizade Medresesinin güney bitişiğinde.

Yunusoğlu Kabristanı: Yunusoğlu Mahallesinde.

Pir Esad Türbesi ve Haziresi.

Ölübekledi Kabristanı: Ölübekledi Mahallesinde.

Çukur Mahalle Kabristanı: Çukur Mahallede Üçler Kabristanının güneyinde.

Yüksek Kabristan: Eski İstasyon Caddesi üzerinde.

Hatıpsultan Kabristanı: Civar Mahallesinde.

Köprübaşı Kabristanı: Zincirlikuyu Mahallesinde.

Zindankale Kabristanları: Beyhekim Mahallesinde.⁽¹⁾

Fakihdede Kabristanı: Fakihdede Mahallesinde.

Şeyh Sadreddin Kabristanı: Şeyh Sadreddin Camii yanında.

Bugün bu kabristanların hiçbirisi mevcut değildir. Bu listeye aşağıdaki kabristanları da ilave etmek gerekir.

Güristan-ı Kanii/Sultan Bağı Kabristanı: Civar Mahal-

lesinde.

Garipler Kabristanı: İhsaniye Mahallesi'nde.

Hıristiyan (Rum) Kabristanı: Mimar Muzaffer Caddesi üzerinde, Alâeddin Tepesine uzanan bölgede.

Pisili Sultan Kabristanı: Pir Esat Mahallesinde, Pir Esat Sultan Türbesi kuzeyinde.

Şahitler Kabristanı: Larende Caddesi'nden güneye doğru uzanan bu kabristan, Büyük Otel ve Büyük Eczane'nin yerinde idi. Emniyet Hanı bu kabristan üzerinde bulunuyordu.

Şeyh Hasan Kabristanı: Buğday Pazarı'nın güneybatı karşısında idi.

Gedikler Kabristanı: Vakıf İşhanının batısında eski At ve Ağaç Pazarı yerinde idi.

Larende/Şehitler Kabristanı: Larende Caddesi'nin Anıt'a giden bölümü ile Eski Meram Yoluna çıkan yolun birleştiği noktadan batıya doğru uzanır.

(1) Bu tarihlere Beyhekim Mahallesi sınırlarının Zindankale'ye kadar uzandığı görülmektedir.

İstasyonda Hıristiyan Kabristanı

Gemalmaz Kabristanı: Gemalmaz Mahallesiinde.

Bu listeye cami, mescit ve türbe çevresinde bulunan hazireler dâhil değildir. Bunlar da 1927 yılında alınan bir kararla kaldırılmış, mezarların çoğunun taşlarının bile nerde olduğu bilinmemektedir.

Günümüzde bu kabristanların yerinde mesken ve iş yerleri bulunmaktadır. Önce kabristanların kabir taşları sökülerek arsa haline getirilmiş, tarihi türbelerde olduğu gibi bunlar da satılmıştır. Belediyeden Babalık Gazetesine verilen ilanlarla kabristanların satılacağı duyurulmuştur. İlk ilanlarda satılmayanlar daha sonra verilen ilanlarla satılmaya çalışılmıştır. Mesela bunlardan bazı kabristanların **12 Mart 1932 tarihinde açık at-tırmaıyla satılacağı ilan edil-**

miştir. Bunlar:

Gevraki Kabristanı (2085 metrekare), Kalhane Kabristanı (2502 metrekare), Kanlı Göl Kabristanı (37.620 metrekare), Zindankale Kabristanı (29.769 metrekare) Yağlıtaş Kabristanının bir bölümü (2419 metrekare), Bordabaşı Kabristanı (882 metrekare), Parmakkapı Kabristanı (1182 metrekare), Gemalmaz Kabristanı (708 metrekare), Şeyh Sadreddin Kabristanı (147 metrekare), Kağnıcılar Kabristanı (2636 metrekare), İstasyonda Hıristiyan Kabristanı (8780 metrekare).⁽²⁾

İlanlar sonunda kabristanların bütünüyle veya parsellenerek peyder pey satıldığı anlaşılmaktadır. Bu kabristanların ekserisi Selçuklu döneminden Cumhuriyet dönemine intikal eden tarihi kabristanlardı.

(2) Babalık Gazetesi, 18 Şubat 1932; 25 Şubat 1932; 16 Kanunisanı 1932.

Şeyh Sadreddin Konevi Türbesi
ve kabristanı.

HATIRLAYABİLDİKLERİM: BİR

KONYA LİSESİ'NİN ÇARŞAMBA ETKİNLİKLERİ

Prof. Dr. Saim
SAKAOĞLU

Hâkimiyeti Milliye İlkoku-
lu'na adım atmamın ta-
rihi Eylül 1946... Bu sa-
tırları yazdığım günlerde bu gü-
zel olayın üzerinden tam 71 yıl
geçmiş. Daha dün gibi hatırladı-
ğım hatıralarımın yanında unu-
tulup giden nice olaylar vardır.
Aslında bir zaman ayırabilsem
çok sayfalı bir kitabım olabilir.

Elbette hatırlanan her olayın
bir hatıra değeri olmayabilir,
onun böyle bir değer kazanabil-
mesi için bizim üzerimizde bir iz
bırakabilmiş olmalıdır.. Benim
de böylesine iz bırakan olayların
kahramanı olduğumu hatırlat-
mak isterim.

İlkokulu heyecanı, acemiliği,

belki de kolay kolay arkadaş edi-
nilememesi gibi sebeplerin sonu-
cu olarak çektiğim yabancılık he-
pimize göre değişebilir. Bir abla
veya ağabeyiyle okula gidenin
kendine olan güveni elbette be-
nim gibi yalnız yollara düşenlere
göre farklı olacaktır.

Hangi yılda başladığını hatırlayamıyorum. Dediler ki, “Bugün öğleden sonra okul yok, öğretmenler toplantısı varmış.”

Günümüzün çocukları böyle bir haberi bizimkinden çok farklı bir dille karşılıyor, neredeyse hep bir ağızdan bağırıyorlar:

“Oleyyy”

Bizim neslimiz bu kelimenin daha o'sunu bile bilmiyordu.

Konya Lisesi

Atatürk Anıtı ve geri planda günümüzde Konya Devlet Tiyatrosu olarak kullanılan İl Halk Kitaplığı.

Ama bizim de kendimize göre sevincimizi belirten sözlerimiz olacaktı. En azından yarıda kalan bir maçın tamamlanması, çarşıdaki bir işimizin bitirilmesi gibi sebepleri sayabiliriz.

Takvimler 1951 yılının Eylül ayını gösterdiğinde ise Konya Lisesi'nin orta kısmına kaydolmuş-tum. Bir süre sonra burada da Çarşamba şenlikleri (!) başlayacaktı. Artık bu yarım günler eğit-sel kolların gerçekleşmesi için ayrılacaktı. Kollar kendi aralarında toplanacaklar, yıl içinde yapacakları etkinliklerini planlayacaklar ve sorumlu öğretmenlerine sunacaklardı. Ben hiçbir zaman bu tür kollara seçilmedim, daha doğrusu aday olmadım. İnsanın seçilemeyeceğini bile aday olması herhalde hoş olmayacaktı.

Öğrencilik dönemimde bir hayli Çarşamba etkinliklerine se-

yirci/dinleyici olarak katıldım. Galiba az da olsa düzenlenen gece programlarından ikisinde de görev aldım. Aşağıda bu toplantılardan ilgi çekici kareleri sunmaya çalışacağım.

Nermin Ertürk, ortaokul birinci sınıfta iken, o günkü adıyla tabiiye dersimizin öğretmeniydi. Öğrendik ki eşi de lise kısmında felsefe grubu derslerini veriyormuş: Selahattin Ertürk. Sonra öğreniyoruz ki bu hocamızı **Hocaoğlu Salahattin Ertürk** adıyla kahramanlık şiirleri de yazıyormuş. Ancak Ertürk Ailesi iki yıl sonra Konya'dan ayrılmıştı. İşte bu dönemde okulumuzda düzenlenen bir kültür programında onu tanımış oldum.

O yıllarda okulumuzun geniş bahçesinin arka kısmında ince uzun ve tek katlı bir bina vardı. Ne amaçla yapıldığını bilmediğimiz bu binada bir çarşamba gü-

Konya Lisesi ve çevresi.

nünün öğleden sonrasında kültür edebiyat kolumuzun güzel bir etkinliğine tanıklık etmişim. Bu tür toplantılara bazen gönüllü olarak giderken bazen de arkadaşlarımızın hatırı için katılırdık. O günden kalan en önemli iz ne miydi? Alkış. Programın bir bölümünde daha önceden belirlenen öğrenci arkadaşlarımız birer fıkra anlatacaklar, biz dinleyiciler de o fıkraları alkışlayacağız. Hocamız Ertürk de saat tutacak, en çok alkışı alan arkadaşımız birinci olacak! Tabii burada alkış sadece fıkranın güzelliğine değil anlatanın arkadaşımız veya tanıdığımız birinin olmasıyla da ilgiliydi. Doğrusu kaç fıkra anlatıldı, kim kazandı hatırlayamıyorum ama bazı fıkralardan çok anlatıcılarını avuçlarımız patlayıncaya kadar saniyelerce alkışladığımızı unutamıyorum. Rahmetli hocamız daha sonra Ankara'ya geçmiş

üniversitelerde görev almış, uzun süre de Amerika Birleşik Devletleri'nde önce öğrenci-araştırmacı, sonra da öğretici olarak görev almıştı. Bu salonda bir daha toplantının yapıldığını hatırlamıyorum. Artık mekânımız değişecekti.

Yeni mekânımız günümüzün **Devlet Tiyatrosu** olarak hizmet veren binası idi. O yıllarda o bina **İl Halk Kitaplığı** idi. Hatta biz birinci sınıfta iken **İpek Sineması** adıyla filmler de oynatırdı. Orta ikinci sınıfımızı ise, ana binamızda yer olmadığı için bu sinema binasının bir odasında okumuştuk. Artık bu bina bizim için sınıf olmaktan da öte kültür etkinliklerinin yaşanacağı bir ortam oluvermişti.

Yılını hatırlamıyorum ama ortaokul dönemimde olmalı. Aynı eğitsel kolun düzenlediği bir Çarşamba etkinliği... **Yunus**

Emre diye birini anacaklarmış. O yıllarda Yunus Emre günümüzdeki kadar gözde değil. Adı Yunus olan insanımız var da Emre veya Yunus Emre hemen hemen hiç yok. 'Kimmiş bakalım bu Yunus Emre?' diyerek salonun yolunu tutuyoruz. Neler neler anlatmadılar ki hakkında. Hayatını anlattılar, bir de hocası varmış, onu da anlattılar ve bol bol da şiir okudular. Ama en ilgi çekici bölüm, eski insanlarımız gibi giyinmiş birkaç öğrencinin Yunus'un hayatının kısa bir bölümünü oyunlaştırmaları idi. Meğer o genç Yunus büyük adammış, onu öğrendik.

Yine bir çarşamba, belki iki çarşamba... Şu iki hatıramı aynı çarşamba günü mü, yoksa farklı iki çarşamba günü hafızama yerleştirdim, hatırlayamıyorum. Texas'taki bir çiftlikte atlar o kadar zayıflamışlar, o kadar zayıflamışlar ki sahibi onları damgalamak için aralarına karbon kâğıdı koyarak bir çırpıda dördünün beşinin damgalanma işini hallediveriyormuş. Öbürü bundan geri kalacak değil ya, başlamış anlatmaya. Kızımız zayıf mı zayıf neredeyse kopacak. Olacak ya, mevsimlerden de kiraz mevsimi. Zavallı kızcağız kiraz yerken yanlışlıkla çekirdeklerden birini yutuverir. Onu görenler hamile sınıp sormaya başlar:

Maşallah, bebek ne zaman geliyor?"

Öbür çarşambamız oldukça hareketli... Burada yarışma biraz daha farklı. O günlerin ünlü popüler şarkıları (tabii hepsi yabancı, biz bizimkini daha icat (!) et-

memiştik.) sorulacak. Şarkının adını veya şarkıcısı bileceksiniz. Bu sorunun yöneltildiği öğrenciyi hiçbir zaman unutmadım. Çünkü, bendeki ad bilim damarları daha o zamanda atmaya başlamış. **Erkmen Böke**... Ne Erkmen'i, ne de Böke'yi işitmişliğim veya bir yerlerde okumuşluğum var. Bu arkadaş, bizim cehaletimizle baş başa kaldığım anda cevabı veriverdi: **Şehir Işıkları**... Bir alkış bir alkış... Bu alkışlar daha çok bizi uyandırmak içinmiş gibi gelmişti bana (!) Vay canına, daha sorunun sonu gelmeden cevap patlatılıverdi yâhû...

Bu öğrenci, 21 Ocak 2014'te Ankara'da vefat eden emekli tıp profesörü Erkmen Böke idi. Gelinin kim olduğunu belki bilmezsiniz, belki de merak bile etmezsiniz. Ama ben araya sokuşturuvereyim: **Selin Sayek Böke**. Yakın zamanlara kadar Cumhuriyet Halk Partisinin önde gelen aslarından biri de olan milletvekili...

Bu çarşambaların farklı günlerde, özellikle hafta sonlarında yaşanan ve yaşatılanları da olacaktı elbette. Bu kültür etkinlikleri hep biz öğrencileri için olacak değildi ya. İçimizdeki cevherlerin saçılması için geceleri de büyüklerimize ziyafet çekmeliydik.

Buraya kadar olan etkinliklerde ben hep dinleyici/izleyici konumunda idim. Ancak yıllar ilerleyince bize de bazı etkinliklerde ufak tefek de olsa görevler düşüverdi. Bunlardan ilki okulumuzun yıl sonu gecesi olduğunu tahmin ettiğim bir toplantı idi. Müzik öğretmenimiz **Şadiye Akın** Hanım beni türkü toplulu-

Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958)

ğunun koristi (!) olarak seçmesin mi? Belli günlerde provalar yapıyor, ha bire çalışıyor. Gecemiz geldi, çattı. Sekiz on kadar türkümüz var da bir tanesini ilgi çekici bulduğum için anacağım;

*Zeytinyağı yiyemem aman
Basma da fistan giyemem aman
Senin gibi cahile
Ben efendim diyemem aman.
Kaldım duman içi dağlarda
Sevgili yârim nerelerde*

Geçenlerde bir televizyon kanalında izlediğim bir programda şöyle deniliyordu: Zeytinyağı insan sağlığına en yararlı yağdır, Ancak Batı ülkeleri bitkisel katı yağların piyasada tutunabilmesi için zeytinyağının küçümsenmesini istiyordu. Bu türkü de o yılların acı bir hatırasıdır. Oysa tam tersine katı yağlar zararlı olup sıvı yağlar son derece yararlıdır.

Bir başka türkü için öğretmemizin bir sorusunu da sınıfımızda ben cevaplayıvermiştim. Soru şöyleydi:

“Türkümüzde şöyle deniliyor,

Nihad Sami Banarlı (1907-1974)

ama ben anlayamadım:

*Irmaktan geçiyom da
Diş gördüm seçemiyom
Sen benden geçtin amma
Ben senden geçemiyom*

Buradaki **diş gördüm** ne demek oluyor?”

Bu dörtlük, ‘Koyuna bak koyuna / Bak güzelin boyuna’ diye başlayan türkümüzün ara dörtlüklerinden biridir ve bizim konser programımızda da vardır. Ben söz alıp dedim ki:

“Efendim, sözünü ettiğiniz kelime *diş* değil *düş*’tür. Bu kelime eskiden beri halk arasında kullanılan Türkçe bir kelimedir ve anlamı **rüya**’dır. Aydınlar *rüya* derken halkımız **düş** demeye devam etmiştir.”

Sonuncu gecemize gelince... Bunun tarihi bellidir. Yahya Kemal’i 01 Kasım 1958’de kaybetmiştik. Ben o zaman lise son sınıfta öğrenci idim. İlgili kolumuz bir **Yahya Kemal** gecesi yapmayı programına aldı. Ben de görev almak için baş vurdum.. İsteğim,

şairimizin nüktelerinden ikisini aktarmak.

Hazırlıklar, hazırlıklar... Ders yılının sonuna doğru her şey tamam. Davetiyeler bile dağıtıldı. Ben giderayak ilk defa sahnede tek başıma olacağım! Üff bee... Ne büyük mutluluk. Ama ben bu mutluluğu çoktan hak etmişim. Sınıfımızın önde gelen öğrencisi olmanın ötesinde neredeyse edebiyat dersinin bir numarası idim. Arkadaşlar rahmetli **Nihat Sami Banarlı**'ya talim ederken ben, o yılların çok popüler dizisi olan Varlık Yayınlarının Türk Klasikleri dizisini neredeyse tamamlamış, hatta bazılarını derslerimizi işlerken kullanmıştım bile.

Neyse, muhteremin onlarca nüktesi arasında o gecenin güzelliğiyle bütünleşen iki nüktelerini anlatıverdim. Yıllardır bu tür ortamlarda konuşmalar yaptım ama o günkü durumu asla unutamıyorum. Nedir mi o özellik? Kısaca aktarıverelim.

Sırası gelen iki perdeyi aralayarak sahneye çıkıyor, işi (!) bitince de aynı yerden geri dönüyor. Tabii sırasını bekleyenler de perde aralığından 'çaktırmadan' salona göz atıyorlar. Ohhoo, salon dolu... O da ne? Sıra bana geldi, adımın anonsundan sonra bütün cesaretimi toplayarak perdeyi aralayarak sahnedeki yerimi aldım. Aaa, bir o da ne daha? Sanki salon bomboş... Önden birkaç sırayı görebiliyorum, geri si karanlık değil kapkaranlık... Neyse, istedik, konuşacağız. Birkaç cümlelik bir girişten sonra nüktelerimi sıralayıverdim. İkincisi daha çok alkış aldı gibime geliyor. Alkış bana mı, Yahya Ke-

mal'e mi, varın siz değerlendirin. Öyle ya, nüktenin ağzını yüzünü kanatmadan anlatmak da bir yetenek işi.

O gecenin sonunda çekilen bir fotoğrafımız var... Bayağı kalabalıkmiştık. Hatırladığım bazı adları anmak isterim:

Mustafa Kınay (Antalya-Akseki), Endülüs'te Raks adlı şiiri için özel bir kıyafetle sahneye çıkmıştı. (Ege Tıp'tan mezun olmuştu, rahmetli oldu. Doç. Dr. olan oğluyla iki yıl önce İzmir'deki bir özel hastanede soyadından yola çıkarak tanışmıştım), **Özer Kurma**, sürekli mandoliniyle gördüğümüz bu arkadaşımız da çalgısıyla gecemize renk katmıştı. (Babası İstanbul Belediyesi'nin zabıta amiri ve kıyafetinden ötürü Süslü Tevfik diye bilinen amcamızdı. Özer'le bir ara İstanbul'da arkadaş idik. Genç yaşta vefat etti.), alt sınıflardan **Ülkü** adlı bir kız öğrenci... Ah, o gecedeki kalan tek hatıra olan toplu fotoğrafı bir bulabilsem!

Bu arada yıllarını hatırlamadığım iki oyunun sahneye konulması da unutulmamalıdır. Ancak bunlardan birini Ticaret Lisesi, öbürünü bizim lise sahneye koymuştu. Ancak hangi okul hangi oyunu sahneledi, vallahi hatırlayamıyorum. Gelin, sadece oyunları ve yazarlarını hatırlatıverelim:

Paydos: Cevat Fehmi Başkut

Köşebaşı: Ahmet Kutsi Tecer

İşte böyledir bizim çarşamba öğle sonlarımız ve de bazı gecelerimiz.

(Erdemli, 21-22 Temmuz 2017)

EBU İSHAK KAZARUNİ*

Hamdizade Abdülkadir (ERDOĞAN)
Yayına hazırlayan: Ahmet ÇELİK

Alaaddin Tepesi'nin garb ci-
hetinde (batı tarafında) bu
nam (isim) ile maruf (bili-
nen) bir tekke vardır. Vaktiyle
pek mamur ve müzeyyen (süslü)
olduğu mervi olan (kaydedilen)
bu tekkenin bu gün kapısının üs-
tündeki mermer taş üzerine hak
edilmiş bir kitabesinden başka
tezyinatı kadimesinden (eski sü-
sünden) bir şey kalmamıştır.

Ekser halkımız Ebu İshak Ka-
zaruni'nin burada medfun oldu-
ğunu zan ederler. Halbuki Ebu
İshak burada medfun değildir.
Burada medfun olan zatın Kaza-
runiye Tarikatı salıklarından Ka-
ramanoğulları devri meşayihin-
den **Şeyh Hasan Konevi**'dir. Ka-
raman Oğlu Mehmet Bey tarafın-
dan şeyh müşarun ileyh Hacı Ha-
san namına bir zaviye olmak
üzere inşa edilmiş olan bu bina
murur-ı zamanla (zamanla) bu
hale gelmiş ve şekl-i kadimini
(eski şeklini) tamamıyla değiştir-
miştir. Ebu İshak'a izafetle iştihar
(meşhur) etmiş böyle bir tekke
yalnız şehrimizde değil, başka
memleketlerde de vardır. Evliya
Çelebi merhum, Erzurum ve
Edirne şehirlerinde de böyle ziya-
retgâhların mevcut olduğunu Se-
yahatnamesi'nde zikir ediyor.

Büyüklerin hepsi Ebu İshak
tarafından tesis edilmiş ve bir za-

manlar bilad-ı İslamiyenin (İslam
ülkelerinin) birçok yerlerinde -Ta-
rikat-ı Mevleviye gibi- intişar et-
miş (yayılmış) olan Kazaruniyye
Tarikatı müntesiplerinin vücuda

Restorasyon öncesi Ebu İshak Kazaruni Zaviyesi.

Ebu İshak Kazaruni Zaviyesi'nin günümüzdeki hali.

* Hamdizade Abdülkadir (Erdoğan), Türk Sözü, 20 Şubat 1334 / 1918, S.41, s. 3.

getirmiş oldukları birer zaviye-
den ibarettir.

Asıl Ebu İshak'ın medfeni
(kabri, İran'ın) Kazarun şehrin-
dedir. Kazarun İran'ın Fars eyale-
tinde 8.000 nüfusu havi ve asar-ı
atıkasıyla (eski eserleriyle) pek
büyük bir ehemmiyeti haiz bir ka-
sabadır ki müşarun ileyh burada
irtihal (vefat) etmiştir.

Dergah-ı Hazreti Mevlana itti-

salindeki (bitişigindeki) Hemdem
Çelebi merhumun Kütüphanesi-
sinde (Ebu İshak Kazaruni)'nin
Farsî yazma bir **Menakibname-
si** vardır. Gerek Menakibna-
me'den ve gerekse şeyh Feridud-
din Attar hazretlerinin (Tezkire-
tü'l-evliya) nam (adlı) eserinden
müşarun ileyh'in mütেকaddimin-i
evliya (Allah dostlarının önde ge-
lenlerinden) ve erbab-ı zühd ve

takvadan bir zat-ı muhterem (kişi) olduğunu öğreniyoruz. Kendileri tarikat-ı mezkureyi tesis etmiş (kurmuş) ve yetiştirmiş olduğu müridan ve hulefası muahharan tarikatını buralara kadar tamim eylemiştir.

Menakibnamede tasrih edildiğine göre Ebu İshak hazretleri 426/1034 senesinde 72 veyahut 73 yaşında olduğu halde Zilkade'nin sekizincisine müsadif olan bir Perşembe ikindi vakti Kazarun'da irtihal etmiştir.

Zaviyenin kapısı üzerindeki kitabey-i mahkuke şudur:

“Emru's-sultanil-azam ve'l-hakanü'l-muazzam sahibül-hayrat ve hasenat es-sultan Mehmed bin el-Emir es-Said eş-Şehid el-Merhun el-Mağfur Alaaddin bin eyyedallahu memleketehu ve tekabbele hayratuhu bi imareti hazihiz-zaviyetü el-mutahharatül-mensubeti ila kutbi'l-meşayih ve's-salikin eş-şeyh Ebu İshak İbrahim şehriyar el-Kazaruni teğammedehu bi gufranihi fi şuhuri Rebiulevvel sene ihda ve işrine ve semanimi-eh”

Kitabe-i mezbure (adı geçen kitabe) 805/1402'de Konya tahtına cülus etmiş ve 826/1422'de Antalya'nın esna-ı muhasarasında (kuşatması sırasında) kendilerine bir top isabetiyle feci bir surette itlaf edilmiş olan Karaman oğlu Mehmed Bey namına-

dır. Mehmet Bey'in nerede medfun olduğu henüz muayyen (belli) değildir. Zaviye-i mezkurenin (adı geçen zaviyenin) kitabesiyle sicillat-ı Evkaf'daki vakfiyesi kendilerinin sehi (cömert) ve mütteki (Allah'tan çok çekinen) bir zat olduğuna dair müverrih (tarihçi) Ayni'nin mesrudatını teyid için bir vesika ad olunabilir.

KAYNAKLAR:

Türk Sözü, 20 Şubat 1334/1918, sayı: 41, sayfa 3.

KADI SİCİLLERİNDE BAZI İLGİNÇ DAVALAR

Konya Kadı Sicil defterleri, Konya'nın tarihi, kültürü, siyasi ve sosyal yapısı, ekonomik durumu hakkında önemli ve bazen ilginç bilgilere rastladığımız kayıtlardır. Bu defterler, Osmanlı Devleti'nin son yıllarına kadar devam eden ve bu günkü hukuk ve ceza mahkemelerinin yerinde olan şeriye mahkemelerinin gördüğü davalara ait tutanakları ihtiva eden defterlerdir.⁽¹⁾

Konya Büyükşehir Belediyesi tarafından kademeli olarak basımı yapılan **Konya Kadı Sicilleri toplamda 153 defterdir**. Bu defterlerin pek çoğunun okunması ve basıma hazırlanmasında en büyük emek İzzet SAK Hoca-ma aittir. Bugüne kadar Büyükşehir Belediyesi tarafından yirmi adet kadı sicil defterinin baskısı yapılmıştır.

Konya Kadı Sicillerinin baskısı yapılan defterleri incelendiğinde bazen siyasi bazen sosyal bölge halkı ile ilgili çok ilginç davalara rastlanmaktadır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

24 Safer 1136/23 Kasım 1723 tarihli kayıt, "**Kayın Peder Evinde Oturmak İstemeyen Gelinin Ayrılma Talebi**" ile ilgilidir. Davada, Hoşhan Mahallesi sakinle-

rinden Saliha Hatun, eşi Mustafa ve kayın pederi Mehmet hakkında, kayınvalidesi ve kayınpederinin her gün kendisini dövüp sövmeleri, halinin soruşturulduktan sonra başka bir yere taşınma konusunda davacı olmuştur. Dava sonunda kadı başka bir menzile taşınmaları konusunda eşi Mustafa'ya tembih etmiştir.⁽²⁾

Sicillerde aile düzeninin korunmasına ne kadar önem verildiğine yönelik pek çok dava vardır.

Örneğin 1330 tarihli bir dava **Akbaş Mahallesi**'nden Kadir adlı şahsın eşini şikâyeti ile ilgilidir. Adı geçen Kadir, **Fahrünnisa Mahallesi sakinlerinden Nesibe Hanım** ile iki bin kuruş mihr-i muaccel ve otuz bir kuruş mihr-i müeccel şartıyla evlenmiştir. Nesibe Hanım, mihr-i muaccelinin bin kuruşunu şer'i kurallara uygun olarak eşine hibe etmiş. Kadir Bey, eşine bin kuruş borcu kaldığı halde eşinin kendisine itaat ve hukuk-ı zevciyete riayet etmediği konusunda eşinden sual edilmesini istemiş. Eşi ise bu bilgileri doğrulamakla birlikte kalan bin kuruş ve otuz bir kuruşu da Kadir'e Fahrünnisa Mahallesinde bir mesken-i şer'i

(1) İzzet Sak, *Konya Kadı Sicilleri 10*, Konya 2014.

(2) İzzet Sak, İbrahim Solak, *Konya Kadı Sicilleri 49*, s. 215.

bulması şartıyla hibe ettiğini ifade etmiş. Kadir bey, adı geçen mahallede ev bulunduğunu dilenirse mahkemeden bir görevlinin meskeni keşf etmesini istemiş. Mahkeme tarafından görevlendirilen Katip Abdullah Saib Efendi, zikredilen menzilin mesken-i şer'i olduğunu beyan etmiş. Dava sonucunda Nesibe Hanım, eşinin kendisine borcu olan bin kuruşu tecil eylemiş, mahkeme de Nesibe Hanımın eşine itaat, inkıyâd ve hukuk-ı zevciyete riayet etmesi konusunda kendisini tembih etmiştir.⁽³⁾

11 Zilkade 1128/27 Ekim 1716 tarihli başka bir Şeriye Sicil

kaydında ise **Kerimdede Mahallesi sakinlerinden Kör İbrahim'in**, Tahtalı Köyü sakinlerinden Ömer adlı kişiden, kendisine yirmi altı kuruş karşılığında evleneceği birisini bulmasını istediği anlatılmaktadır. Aradan geçen üç sene boyunca Ömer'in bahsi geçen parayı aldığı ve sözünü yerine getirmediği dile getirilmektedir. Dava, Ömer'in bu paradan sadece on beş kuruş aldığını ama evlenilecek birisini bulamaması sonucunda parayı geri verdiğini iddia etmesine rağmen şahitlerin yirmi altı kuruş aldığı yolundaki şahitlikleri ile Ömer'in bu parayı geri ödemesinin tem-

(3) Halil Erdoğan, Yusuf Küçükdağ, *Konya Kadı Sicili 1916-1921*, Konya 2011, s. 14-15

bih edilmesi ile çözülmüştür.⁽⁴⁾

28 Şevvâl 1130/24 Eylül 1718 tarihli dava, **Hacı Eymir Mahallesi sakinlerinden Ayşe'nin**, iki sene önce Belgrad Muhasarasında kocasının ölmesi ve bunun şahitlerle sabitlenmesi üzerine Mustafa Beşe ile nikâhı-

nın kıyılması için **“İmama Kadı Tarafından Yazılan İzin Tezkeresi”** ile ilgilidir.

5 Reb'ül-evvel 1125/1 Nisan 1713 tarihli sicil kaydında ise Hocahabib Mahallesi sakinlerinden Havva'nın eşi Ahmet ile **“menzil-i mezbûrda sâkin olmak şartıyla 'akd-ı nikâh ve tezevvüc ...”** eylediği, fakat Ahmet'in eşini başka mahalleye götürmek istemesi üzerine açılan davada mezbur Ahmet böyle bir söz verdiğini kabul edince aynı mahallede kalmalarına karar verilmiştir.

27 Cemâziye'l-evvel 1116/27 Eylül 1704 tarihli sicili ise Ahmetfakih Mahallesi sakinlerinden Emine'nin eşi Mahmut'a açtığı dava ile ilgilidir. Emine, eşinin, iki ay önce hukuk-ı zevciyesinden ve eşyalarından feragat ederse kendisinden boşanacağını söylediğini, mehir, nafaka ve bütün eşyalarını mezbur Mahmut'a bıraktığı halde hâlâ kendisine müdahale ettiğini ifade etmektedir. Şahit lerinde şehadetiyle durumun tespiti üzerine, **“zevciyet sadediyle müdâhale-den mezkûr Mahmûd'u men”** kararı verilmiştir.⁽⁵⁾

Sicillerde pek çok dava kapıya katran sürme ve buna benzer davalardır. Kapıya katran sürülmesi o evde oturanların iffetsizlikle suçlanması anlamına gelmektedir. Benzeri davalarda ise kötü niyetle kapıya elma bırakıldığı, ayva verildiği ya da helva gönderildiği anlatılmaktadır.⁽⁶⁾

(4) İzzet Sak, *Konya Kadı Sicili 47*, Konya 2014, s. 367-68.

(5) İzzet Sak, *Konya Kadı Sicili 41*, Konya 2016, s. 214.

(6) Fatih Küçük, İzzet Sak, *Konya Kadı Sicili 14*, Konya 2014, s. 118.